

MasOlles gammelgård

 Siljansnäs

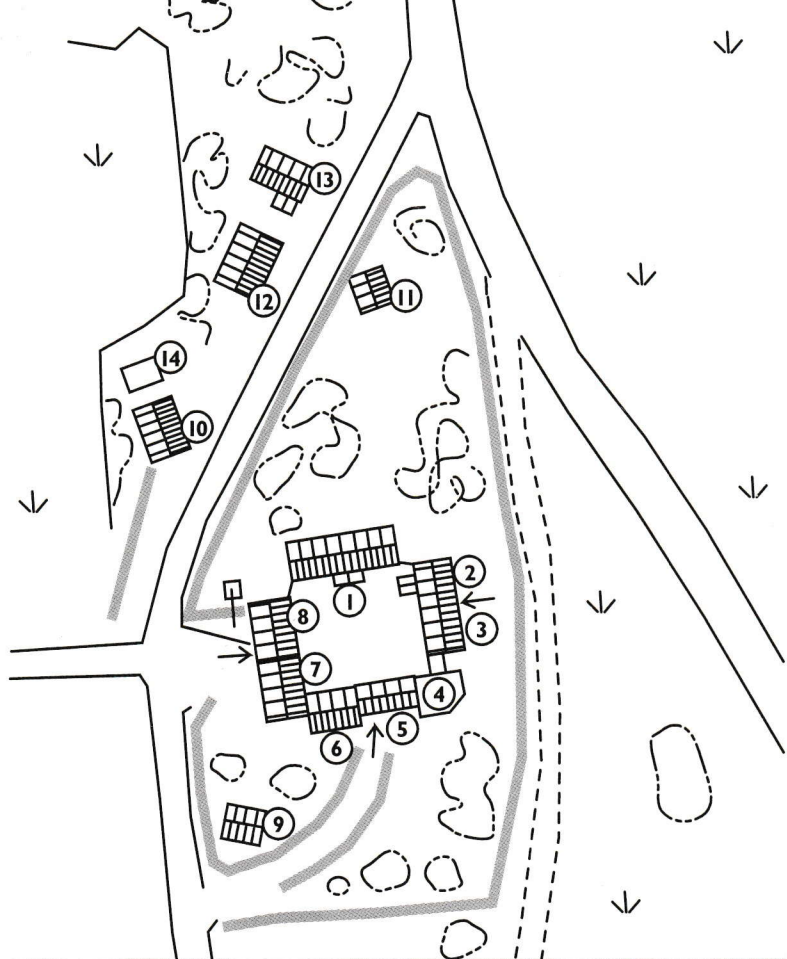

åt-Mats-gården, numera MasOlles Gammelgård är från byn Östra Björken i Siljansnäs och var belägen nere vid landsvägen mot Hjulbäck bara några hundra meter från dess nuvarande placering. Den inropades på auktion 1918 av konstnären Helmer MasOlle och flyttades under krigsåren på 1940-talet upp till sin nuvarande plats i exakt samma läge och med husen i samma placering inbördes, till och med "grötstenen" finns på sin gamla plats framför brokvisten. Gårdstypen kallas den nord-svenska gårdstypen. Byggnadssättet med alla fyra husen i fyrkant, var betingat av risken för överfall av vilda djur och eventuella fiender. Utanför gården placerades alltid ett härbre (9) där man förvarade fläsk, bröd, mjöl mm. Detta för att rädda maten om t ex brand skulle härja gården.

När man kommer in genom portlidret ser man först "parstugan" (1) från 1700-talet, brokvist, farstu och till vänster "stuggu" med öppen spis, tarrsängar, bord och skålhylla (hörnskåp). I detta rum vistades familjen mesta tiden och där lagade man maten, bakade i den stora bakugnen, åt, sov och handarbetade mm.

Till höger ligger "arstuggu" med väggfasta bänkar och den från medeltiden bevarade "stockbänken", det äldsta föremålet på gården. I detta rum stod vävstolen på sommaren och där hade man kläder mm. I den öppna spisen har Siljansnäs Hembygdsförening placerat en brännvinsapparat från husbehovsbränningens tid – en antikvit som man är ganska ensam om att ha bevarat.

Mellan parstugan och källarstugan (2) finns en port och under stugan en präktig stenkällare. Stugan används numera som klädstuga där sockendräkten

visas i sina olika variationer.

Genom ett lider är källarstugan sammanbyggd med stallet (3) för två hästar, och vid stallknuten ligger "ganthuset" (dasset).

Gammeln gården kan också uppvisa den äldsta byggnaden i Nedansiljansområdet. Mellan ladugården (5) från 1871, och den stora tröskladan (7) finns "fågården" och på denna en utbyggnad kallad lövladan (6).

Enligt riksantikvarieämbetets den kronologiska årsringsdatering genom borring, är det bevisat att timret till denna byggnad fälldes år 1335 och uppfördes i Norrskog som härbre eller lada. Den delades sedan och finns nu med tre väggar på gammeln gården i Siljansnäs. Dateringen har utförts av Thomas Bartolini från Lunds universitet och av arkeolog Klas-Håkan Landström, Leksand.

Loftet (8) är från 1500-talet, sex-kant urskallar i knuttimringen. Kors finns inristade över dörren som skydd mot troll och "oknytt". Trappan till övervåningen är mycket gammal och sevärd.

Utanför och ovanför gården finns en torkstuga (12) från 1800-talet, där man torkade lin, säd och malt för att brygga svagdricka.

Likaså finns där en smedja (13) från 1875, helt inredd med smidespust, städ mm.

Ängsladan (11) av timmer stod förr ute på "slogen" slätterängen för förvaring av ängshö i väntan på att köras hem till gården på vinterföre.

Samtliga tak på gården, utom härbret, är täckta av "kluvor" det vill säga stockar kluvna på längden och som är den takbeklädning som användes före "pärt" spåntak och taktegel. Kluvornas uppgift var att hålla flak av björknäver på plats som skydd för regn och snö. Nu döljer sig annat material under.

Konstnärsparet Helmer och Aina MasOlle

Helmer MasOlle föddes den 4/9 1884 i Siljansnäs. I sin ungdom körde Helmer timmerforor på vintrarna åt sin fader, Karl-Erik Olsson, som då bodde i Älvdalen. Helmer drömde om att börja måla, att bli konstnär. Han fick papper och pennor och penslar av föräldrarna. Med sina alster reste han till Mora, där träffade han den tjugo år äldre Anders Zorn. Denne blev så intresserad att han till och med gav den unge blivande konstnären en enkel tågbiljett till Stockholm. Helmer kom in på Althins målarskola och därefter konstakademin. Där träffade han Aina Stenberg, som han 1911 gifte sig med i Stockholms rådhus.

Som konstnär är MasOlle kanske mest känns som porträttmålare men han målade också landskap, många från Dalarna och Siljansnäs. Han hämtade också många motiv från folk i byn, där både gamla och unga stod modell, ofta klädda i sina vardags- eller helgdagskläder. Från 1930-talet blev porträttmåleriet mer dominerande. Han målade åtskilliga av den

tidens ledande män, t ex Axel Axelsson-Jonsson, Dan Broström och Marcus Wallenberg. Även kungahuset hörde till uppdragsgivarna. MasOlle ritade också Volvobilar, först en strömlinjeformad och sedan en mer fyrkantig, som producerades och blev kallad "den flygande dala-kofferten". Volvos emblem, järnbruksmärket på en över kylaren diagonal linje, är också MasOlles verk.

Makarna MasOlle gjorde även flera utlandsresor, från vilka en del målningar finns bevarade.

Så till Aina Stenberg MasOlle. Hon föddes den 6/10 1885 och var en stockholmsflicka med borgerlig bakgrund och uppväxt i en mycket konstnärlig familj. Hon började tidigt att teckna och var bara 15 år, när hennes första bilderbok "Hans och Greta" kom ut. Aina hade en stor produktion av bilderböcker, jul- och påskkort. Hon illustrerade sagoböcker och gav varje år under tiden 1934 – 1964 ut en ny adventskalender tillsammans med svenska Scoutförbundet. Adventskalendern kommer fortfarande ut varje år.

Helmer och Aina som konststuderande reste ofta till olika platser i Dalarna. Detta resulterade i att de blivande makarna fr. o. m. 1910 började köpa lite mark i Östra Björken. De uppförde under årens lopp de byggnader som återfinns några hundra meter öster om Gammelgården.

Makarna MasOlle ligger begravda på den vackra kyrkogården i Siljansnäs. MasOlle utförde själv de två profiler av dem som, gjutna i brons, pryder deras liggande gravhäll i granit.

